

Metody Realizacji Języków Programowania

Generacja i ulepszanie kodu

Marcin Benke

MIM UW

26 listopada 2014

Generacja i ulepszanie kodu

- Bloki proste, grafy i analiza przepływu
- Zmienne żywe i docierające definicje
- Generacja kodu maszynowego
- Alokacja rejestrów
- Ulepszanie (“optymalizacja”) kodu
  - Zwijanie stałych
  - Eliminacja wspólnych podwyrażeń
  - Eliminacja martwego kodu
  - Optymalizacja pętli

Przykład

```
void quicksort(int m, int n)
{
    int i,j;
    int v,x;
    if (n<=m) return;
    // === Początek rozważanego fragmentu ===
    i=m-1; j = n; v = a[n];
    while (1) {
        do i = i+1; while (a[i] < v);
        do j = j-1; while (a[j] > v);
        if (i >= j) break;
        x =a[i]; a[i] = a[j]; a[j] = x;
    }
    x = a[i]; a[i] = a[n]; a[n] = x;
    // === K O N I E C ===
    quicksort(m,j); quicksort(i+1,n);
}
```

Kod czwórkowy

```
[ 1] i := m-1
[ 2] j := n
[ 3] t1 := 4*n
[ 4] v := a[t1]
[ 5] i := i+1
[ 6] t2 := 4*i
[ 7] t3 := a[t2]
[ 8] if t3 < v goto (5)
[ 9] j := j-1
[10] t4 := 4*j
[11] t5 := a[t4]
[12] if t5 > v goto (9)
[13] if i >= j goto (23)
[14] t6 := 4*i
[15] x := a[t6]
[16] t7 := 4*i
[17] t8 := 4*j
[18] t9 := a[t8]
[19] a[t7] := t9
[20] t10 := 4*j
[21] a[t10] := x
[22] goto 5
[23] t11 := 4*i
[24] x := a[t11]
[25] t12 := 4*i
[26] t13 := 4*n
[27] t14 := a[t13]
[28] a[t12] := t14
[29] t15 := 4*n
[30] a[t15] := x
```

Blok prosty

Definicja

Blok prosty jest sekwencją kolejnych instrukcji, do której sterowanie wchodzi wyłącznie na początku i z którego wychodzi wyłącznie na końcu, bez możliwości zatrzymania ani rozgałęzienia wewnątrz.

Rozważmy fragment:

```
[ 1]  i  := m-1
[ 2]  j  := n
[ 3]  t1 := 4*n
[ 4]  v  := a[t1]

[ 5]  i  := i+1
[ 6]  t2 := 4*i
[ 7]  t3 := a[t2]
[ 8]  if t3 < v goto (5)
```

Sekwencja 5–8 tworzy blok prosty; sekwencja 1-8 nie.

Blok prosty

Rozważany fragment składa się z dwu bloków prostych:

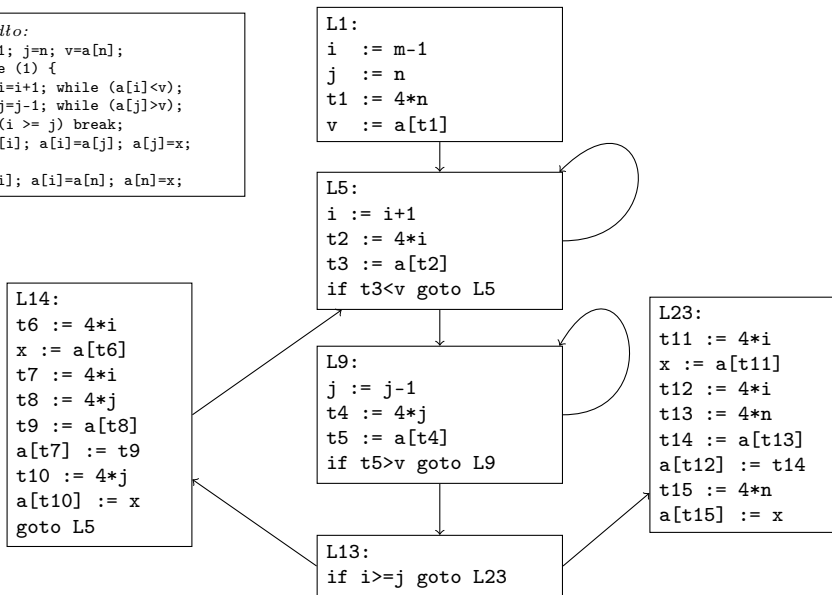
```
L1:  i  := m-1  
     j  := n  
     t1 := 4*n  
     v  := a[t1]  
     goto L5
```

```
L5:  i  := i+1  
     t2 := 4*i  
     t3 := a[t2]  
     if t3 < v goto L5
```

Graf bloków prostych (przeptywu sterowania, CFG)

Źródło:

```
i=m-1; j=n; v=a[n];  
while (i) {  
  do i=i+1; while (a[i]<v);  
  do j=j-1; while (a[j]>v);  
  if (i >= j) break;  
  x=a[i]; a[i]=a[j]; a[j]=x;  
}  
x=a[i]; a[i]=a[n]; a[n]=x;
```


Analiza żywotności

- *Definicja zmiennej* — instrukcja nadająca wartość tej zmiennej
- *Użycie zmiennej* — instrukcja odwołująca się do wartości tej zmiennej
- Instrukcja $x := y+z$ definiuje zmienną x , używa zmiennych z oraz y

Definicja

Zmienna jest **żywa** w danym punkcie, jeśli jej obecna wartość może być jeszcze użyta, tzn. istnieje ścieżka od tego punktu do użycia zmiennej, nie zawierająca po drodze definicji tej zmiennej.

Przykład

Na początku bloku

$t := a$

$a := b$

$b := t$

żywe są zmienne a, b . Zmienna t nie jest żywa, gdyż jedyna ścieżka od początku bloku do użycia t zawiera jej definicję.

Docierające definicje

Definicja

*Definicja dociera do danego punktu, jeśli żadna ścieżka pomiędzy nimi nie zawiera **innej** definicji tej samej zmiennej.*

```
[ 2]  j := n
[ 3]  t1 := 4*n
[ 4]  v := a[t1]
[ 5]  i := i+1
[ 6]  t2 := 4*i
[ 7]  t3 := a[t2]
[ 8]  if t3 < v goto (5)
[ 9]  j := j-1
[10]  t4 := 4*j
[11]  t5 := a[t4]
```

Definicja $t1$ z (3) dociera do (11); definicja j z (2) nie dociera do (10).

Analiza przepływu

Informacje dotyczące przepływu danych zwykle wylicza się za pomocą układów równań, które przedstawiają zależności pomiędzy różnymi punktami programu.

Zwykle równanie (dla przepływu “w przód”) ma postać:

$$out[S] = gen[S] \cup (in[S] - kill[S])$$

Informacja dostępna na końcu instrukcji jest sumą zbiorów informacji

- przez nią generowanych ($gen[S]$)
- dostępnych na wejściu do niej ($in[S]$)
- bez informacji, które są niszczone przez tę instrukcję ($kill[S]$).

Analiza przepływu

Ogólne równanie przepływu

$$out[S] = gen[S] \cup (in[S] - kill[S])$$

S może się odnosić do pojedynczej czwórki lub bloku prostego.

Definicje gen i $kill$ zależą od analizowanej informacji

Dla żywotności informacja płynie “w tył”;
obliczamy in na podstawie out :

$$in[S] = out[S] - kill[S] \cup use[S]$$

Przykład

$$in[S] = out[S] - kill[S] \cup use[S]$$

t := a

a := b

b := t *out* = $\emptyset$

Przykład

$$in[S] = out[S] - kill[S] \cup use[S]$$

$t := a$

$a := b$

$b := t$ $out = \emptyset$, $kill = \{b\}$, $use = \{t\}$, $in = \{t\}$

Przykład

$$in[S] = out[S] - kill[S] \cup use[S]$$

$t := a$

$a := b \quad out = \{t\}$

$b := t \quad out = \emptyset, \quad kill = \{b\}, \quad use = \{t\}, \quad in = \{t\}$

Przykład

$$in[S] = out[S] - kill[S] \cup use[S]$$

$t := a$

$a := b$ $out = \{t\}$ $kill = \{a\}$, $use = \{b\}$, $in = \{b, t\}$

$b := t$ $out = \emptyset$, $kill = \{b\}$, $use = \{t\}$, $in = \{t\}$

Przykład

$$in[S] = out[S] - kill[S] \cup use[S]$$

$t := a$ $out = \{b, t\}$

$a := b$ $out = \{t\}$ $kill = \{a\}$, $use = \{b\}$, $in = \{b, t\}$

$b := t$ $out = \emptyset$, $kill = \{b\}$, $use = \{t\}$, $in = \{t\}$

Przykład

$$in[S] = out[S] - kill[S] \cup use[S]$$

$t := a$ $out = \{b, t\}$ $kill = \{t\}$, $use = \{a\}$, $in = \{a, b\}$

$a := b$ $out = \{t\}$ $kill = \{a\}$, $use = \{b\}$, $in = \{b, t\}$

$b := t$ $out = \emptyset$, $kill = \{b\}$, $use = \{t\}$, $in = \{t\}$

Przykład

Trochę większy przykład, na tablicy:

$t := a$

$a := b$

$b := t$

$t := a-b$

$u := a-c$

$v := t+u$

$d := v+u$

na końcu żywe d

Globalna analiza przepływu

Analizę przepływów między blokami przeprowadzamy na podstawie krawędzi wchodzących i wychodzących z bloku.

Na przykład dla analizy żywotności

$$out[B_i] = \bigcup_{j \in succ(B_i)} in[B_j]$$

gdzie $succ(B_i)$ oznacza zbiór następników bloku B_i

Dla docierających definicji

$$in[B_i] = \bigcup_{j \in pred(B_i)} out[B_j]$$

gdzie $pred(B_i)$ oznacza zbiór poprzedników bloku B_i

Graf przepływu z cyklami daje rekurencyjny układ równań

Możemy go rozwiązać, iterując do osiągnięcia punktu stałego.

Postać SSA (Static Single Assignment)

Powyższe analizy, jak i późniejsze przekształcenia są łatwiejsze jeśli kod jest w szczególnej postaci: każda zmienna ma tylko jedną definicję.

Taką postać nazywamy postacią SSA: Static Single Assignment — **statycznie** na każdą zmienną jest tylko jedno przypisanie (nic nie stoi natomiast na przeszkodzie by wykonało się wiele razy, np. w pętli)

Problemy analizy przepływu stają się trywialne, np.

zmienna żywa = zmienna używana
docierająca definicja = definicja

Przekształcanie do postaci SSA — blok prosty

W obrębie bloku prostego przekształcanie do postaci SSA jest trywialne: każdą definicję zmiennej zastępujemy przez definicję nowej zmiennej, np.

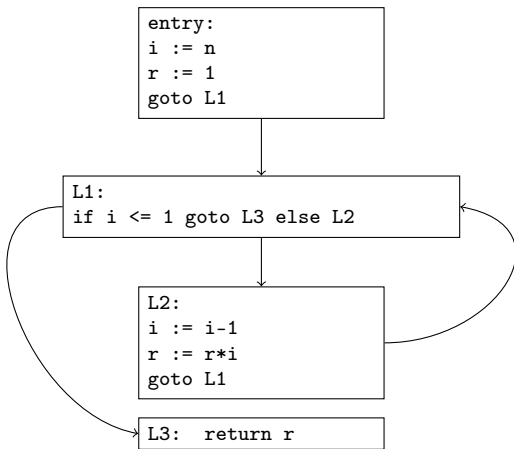
```
i := n
r := 1
r := r * i
i := i - 1
return r
```

Zastępujemy przez

```
i1 := n
r1 := 1
r2 := r1 * i1
i2 := i1 - 1
return r2
```

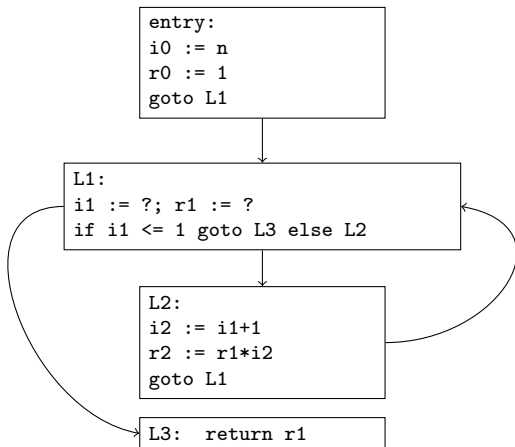
Przekształcanie do postaci SSA — graf sterowania

Problem pojawia się gdy ta sama zmienna jest definiowana na dwóch łączących się ścieżkach w grafie sterowania, np.

Przekształcanie do postaci SSA — graf sterowania

Ponumerowanie zmiennych spowoduje problem

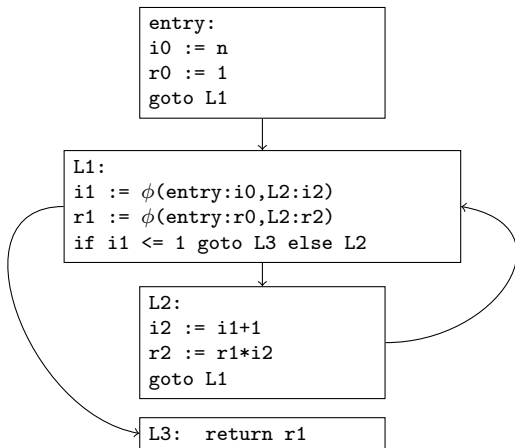

Wartości zmiennych w bloku L1 zależą od tego, którą krawędzią do niego wejdzie sterowanie.

Przekształcanie do postaci SSA — funkcja ϕ

możemy odsunąć problem przy użyciu (hipotetycznej) funkcji ϕ , która wybiera odpowiedni wariant zmiennej:

Wierzchołki ϕ w LLVM

phi type $[val_1, inedge_1] \dots [val_n, inedge_n]$

- może odwoływać się do bieżącego bloku (pętle!), może wybierać `undef` dla pewnych krawędzi
- musi być na początku bloku
- kolejność nie ma znaczenia
- musi mieć jedną pozycję dla każdego poprzednika

Wstawianie funkcji ϕ

Prosty algorytm:

- 1 dla każdego bloku o poprzednikach $B_1, \dots, B_n$ ($n > 1$)
- 2 dla każdej zmiennej żywej v
- 3 na początku bloku
- 4 wstaw $v = \phi(B_1 : v, \dots, B_n : v)$ (sic!)
- 5 na koniec systematycznie ponumeruj zmienne

Generacja kodu maszynowego

- Stan maszyny: zawartość zasobów pamięciowych (rejestrów, stosu, pamięci).
- Podstawowa technika: **symulacja** zachowania maszyny docelowej (ciągu stanów).
- Korzystamy z wzajemnie powiązanych opisów zasobów (głównie rejestrów) oraz opisów zmiennych i wartości.
- Każda wartość wyliczana przez program i każdy zasób są określone przez opisy.

Opis rejestru

- Stan: wolny, zablokowany, etc
- Co zawiera (być może wiele wartości)

Opis wartości

- typ, rozmiar
- Gdzie jest wartość (być może w wielu miejscach)
- Aliasy (np zmienna może być dostępna zarówno bezpośrednio jaki poprzez wskaźnik)
- Opis wartości jest interesujący tylko dla zmiennych żywych

Założenia co do maszyny docelowej

W trakcie wykładu zakładamy, że maszyna posiada n rejestrów ogólnego przeznaczenia: $R_0, \dots, R_{n-1}$, oraz instrukcje

- LOAD a, R_i (lub MOV a, R_i) — sprowadź wartość spod adresu a (pamięci) do R_i
- STORE R_i, a — zapisz zawartość R_i (do pamięci) pod adresem a
- Adresy mogą być postaci:
  - stała (adres zmiennej globalnej),
  - stała+ R_j (miejsce w tablicy),
  - stała+FP (zmienna lokalna lub argument, ale przeważnie będziemy używać nazw symbolicznych, nie czyniąc rozróżnienia między zmiennymi lokalnymi a globalnymi).
- op R_i, R_j — o znaczeniu $R_j := R_i$ op R_j , gdzie op — operacja arytmetyczna
- op a, R — analogicznie dla komórki pamięci a
- op $\$c, R_i$ — analogicznie dla stałej c

Generacja kodu dla bloku prostego

- 1 Wyznaczamy bloki proste
- 2 Określamy zmienne żywe na końcu bloku
- 3 Wyznaczamy *następne użycie* dla każdego argumentu i wyniku czwórki
- 4 Generujemy kod dla kolejnych czwórek, w biegu przydzielając im rejestry, odkładając zapis do pamięci, o ile się da
- 5 Na końcu bloku zapisujemy wszystkie żywe, a nie zapisane dotąd wartości.

Generacja kodu dla pojedynczej czwórki

Niech bieżącą czwórką będzie $A := B \text{ op } C$

- 1 Wybieramy instrukcję
- 2 Wybieramy rejestr L do przeprowadzenia operacji
- 3 Korzystając z opisów, badamy gdzie jest B i w razie potrzeby generujemy MOV B, L
- 4 Wybieramy C' – jedno z miejsc zawierających C (najlepiej rejestr)
- 5 Generujemy OP C', L
- 6 Poprawiamy opisy A,L (wartość A jest tylko w L)
- 7 Jeśli C nie jest żywe, to poprawiamy jego opis, zwalniając rejestr

Przykład symulacji z opisami rejestrów i wartości

Zakładamy, że na końcu bloku d jest żywe.

Opisy wartości przechowujemy tylko dla zmiennych żywych w danym punkcie.

Czwórki	Asembler	R0	R1	a	b	c	d	t	u	v
		-	-	a	b	c	-	-	-	-
t = a				a	b	c		a		
a = b				b	b	c		a		
b = t				b	a	c		-		
t = a-b	R0 := b	a		R0,b	a	c				
	R0 -= a	t		b	a	c		R0		
u = a-c	R1 := b	t	a	R1,b		c		R0		
	R1 -= c	t	u			c		R0	R1	
v = t+u	R0 += R1	v	u			-			R1	R0
d = v+u	R0 += R1	d	u				R0			
	d := R0	d	u				R0,d			

Co zrobić, jeśli nie ma wolnego rejestru (spilling)

Algorytm MIN [Belady 1966] (oryginalnie dla zwalniania stron pamięci wirtualnej)

- 1 Wybieramy rejestr, przechowujący wartość, której użycie leży najdalej w przyszłości
- 2 Odsyłamy do pamięci (spilling)
- 3 Jeśli rejestr przechowywał więcej niż jedną wartość, musimy odesłać wszystkie

Wiele różnych możliwości, pole do wielorakich optymalizacji i heurystyk.

Globalna alokacja rejestrów

- 1 Wydzielamy pewną pulę r rejestrów; w pewnym fragmencie programu wybrane wartości będziemy przechowywać na stałe w rejestrach.
- 2 Tworzymy graf kolizji: wierzchołkami są zmienne, jeśli przy definicji a , zmienna b jest żywa, to dodajemy krawędź (a, b)
- 3 Kolorujemy graf r kolorami (uwaga: NP-trudne)
- 4 Alokacja rejestrów jest NP-trudna [Chaitin 1981]. . .
- 5 . . . ale dla postaci SSA algorytm $\mathcal{O}(n^2)$ [Hack, Grund, Goos 2006].

Eliminacja funkcji ϕ

Podejście klasyczne: eliminacja ϕ przed alokacją rejestrów

Zaletą tego podejścia jest jego prostota, powszechnie stosowane.

Podejście alternatywne: eliminacja ϕ po alokacji rejestrów

Bardziej skomplikowane, ale umożliwia łatwiejszą alokację rejestrów dla kodu w postaci SSA. Jak dotąd rzadko używane.

Eliminacja funkcji ϕ — podejście klasyczne

Eliminacja ϕ przed alokacją rejestrów

Uzycie ϕ na początku bloku B

$$x = \phi(B_1 : a_1, B_2 : a_2)$$

zastępujemy przez odpowiednie przypisania na końcu poprzedników B : $x = a_1$ na końcu B_1 , $x = a_2$ na końcu B_2 ,

Eliminacja funkcji ϕ — podejście alternatywne

Eliminacja ϕ po alokacji rejestrów

$$\begin{aligned} R_1 &= \phi(\dots, B_i : R_{i1}, \dots) \\ &\dots \\ R_n &= \phi(\dots, B_i : R_{in}, \dots) \end{aligned}$$

na końcu bloku B_i wstawiamy kod realizujący permutację

$$(R_1, \dots, R_n) = (R_{i1}, \dots, R_{in})$$

Może się tu przydać instrukcja XCHG R_i, R_j

Warto generować kod taki, aby permutacje były jak najmniejsze (niestety, NP-trudne).

Wykład 2

Optymalizacja “przez dziurkę od klucza” (peep-hole)

- Definiujemy zbiór wzorców krótkich sekwencji kodu, które łatwo ulepszyć, np. w sekwencji

```
MOV Ri, a
```

```
MOV a, Ri
```

druga instrukcja jest zbędna.

- Przesuwamy się wzdłuż wygenerowanego kodu małym “okienkiem” (zwykle 2–3 instrukcje), jeśli kod w okienku pasuje do któregoś z wzorców — ulepszymy.

Przykład

Dla instrukcji $x = x + 7$ może zostać wygenerowany kod

```
iload x  
bipush 7  
iadd  
istore x
```

(gdzie x — liczba odpowiednia dla położenia x)

Optymalizator może potem rozpoznać taki fragment kodu i zastąpić go

```
iinc x 7
```

Można unikać generowania takiego kodu, ale to niepotrzebnie komplikuje generator. Optymalizacja peephole jest szybka i prosta w implementacji (zwykle wyszukiwanie wzorców).

Optymalizacje niezależne od maszyny docelowej

- Zwijanie stałych
- Eliminacja wspólnych podwyrażeń
- Eliminacja martwego kodu
- Optymalizacja pętli

Zwijanie stałych

Jeśli na zmienną przypisywana jest stała, możemy wszystkie użycia tej zmiennej w zasięgu definicji zastąpić wystąpieniami tej stałej, ewentualnie obliczając wyrażenia w czasie kompilacji.

Na przykład sekwencję

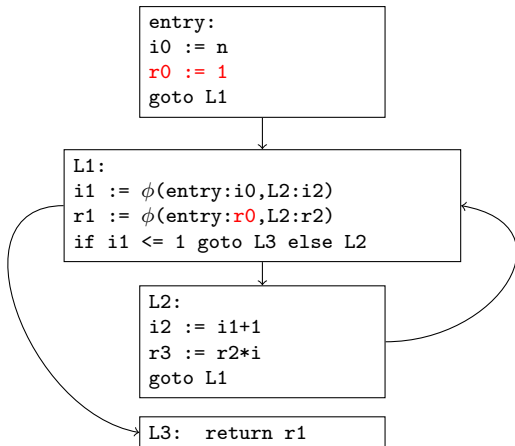
```
t1 := 7
t2 := t1 - 1
t3 := t2 * t2
a := b + t3
```

Możemy zastąpić przez

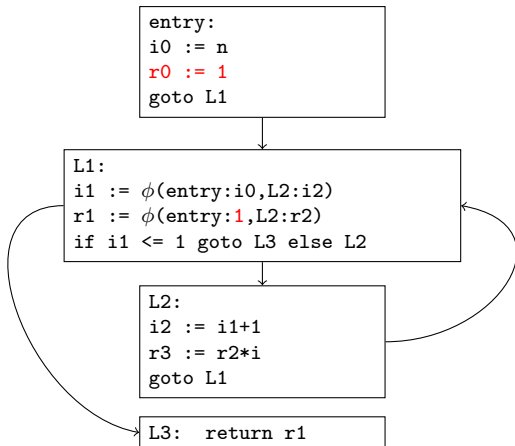
```
a := b + 36
```

NB dla maszyny stosowej można to zrobić na etapie peephole.

Zwijanie stałych

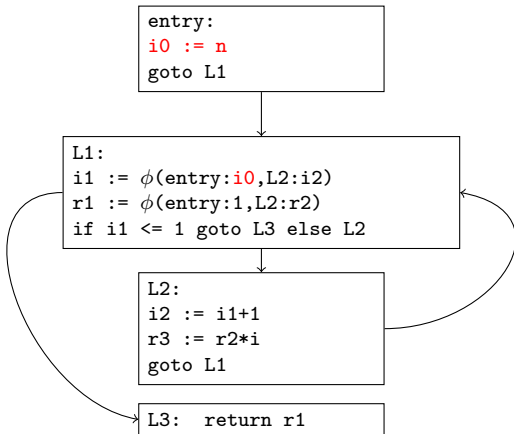

Zwijanie stałych

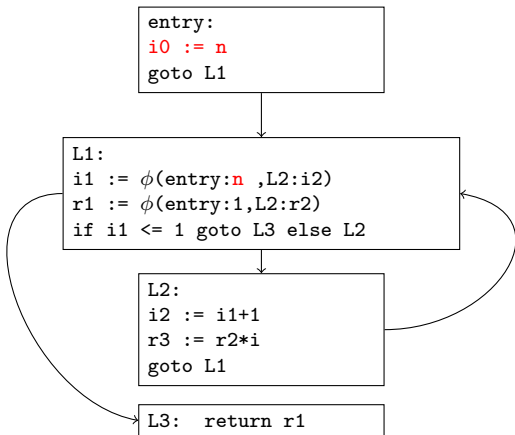
Propagacja kopii

Podobnie jeśli występuje kopiowanie $x = y$ wszystkie użycia x do których dociera ta definicja można zastąpić przez y (SSA pomaga)

Propagacja kopii

Podobnie jeśli występuje kopiowanie $x = y$ wszystkie użycia x do których dociera ta definicja można zastąpić przez y (SSA pomaga)

Kod dla LLVM

Stąd wziął się kod dla LLVM z jednego z poprzednich wykładów:

```
define i32 @fact(i32 %n) {  
entry: br label %L1
```

L1:

```
    %i.1 = phi i32 [%n, %entry], [%i.2, %L2]  
    %r.1 = phi i32 [1, %entry], [%r.2, %L2]  
    %c0 = icmp sle i32 %i.1, 1  
    br i1 %c0, label %L3, label %L2
```

L2:

```
    %r.2 = mul i32 %r.1, %i.1  
    %i.2 = sub i32 %i.1, 1  
    br label %L1
```

L3:

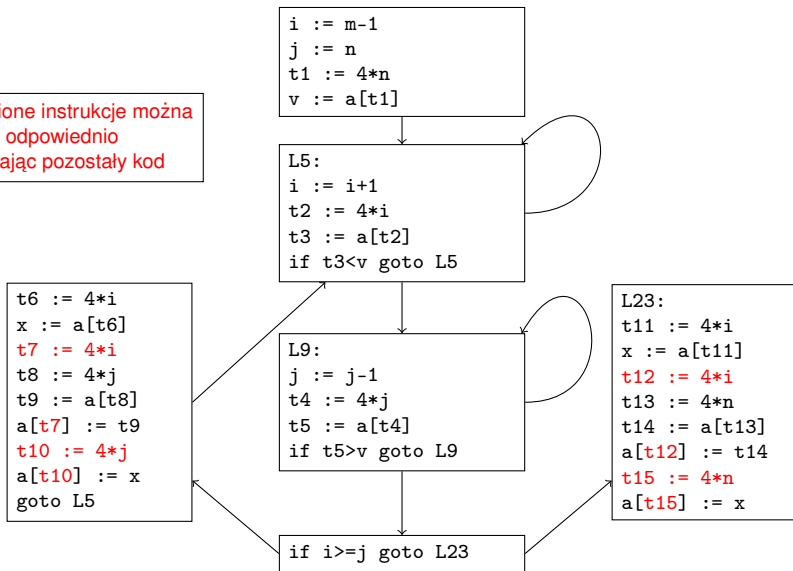
```
    ret i32 %r.1
```

```
}
```

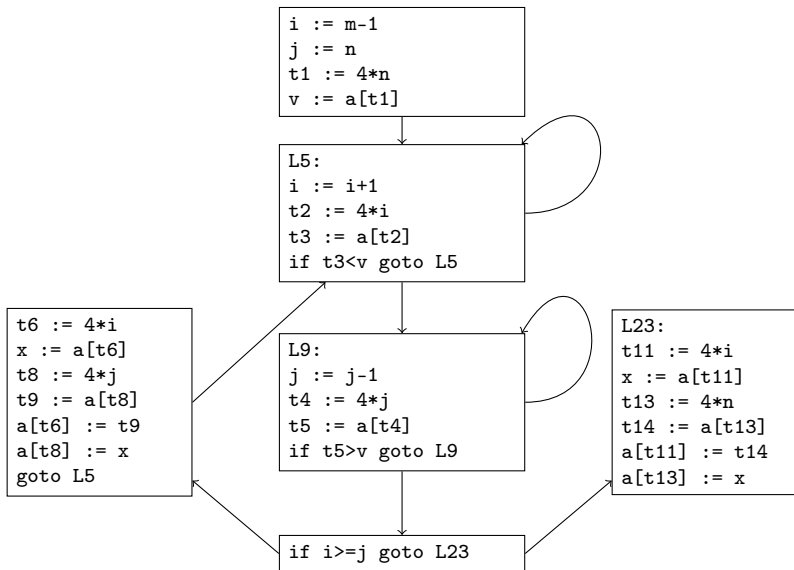

Wspólne podwyrażenia lokalnie

Wyróżnione instrukcje można usunąć, odpowiednio poprawiając pozostały kod

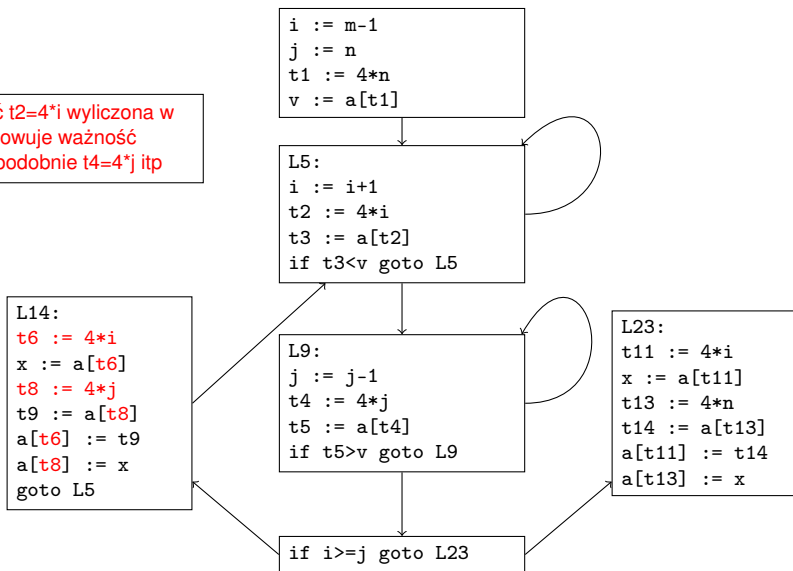

Wspólne podwyrażenia lokalnie

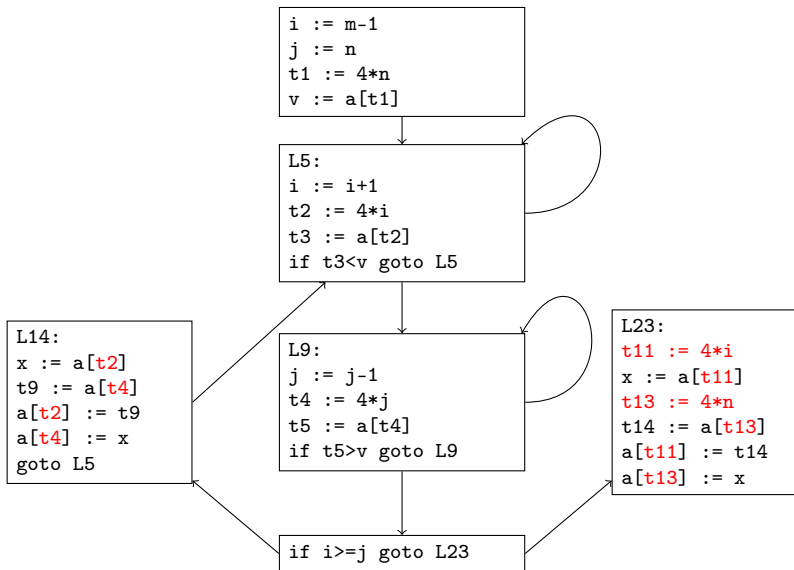

Wspólne podwyrażenia globalnie

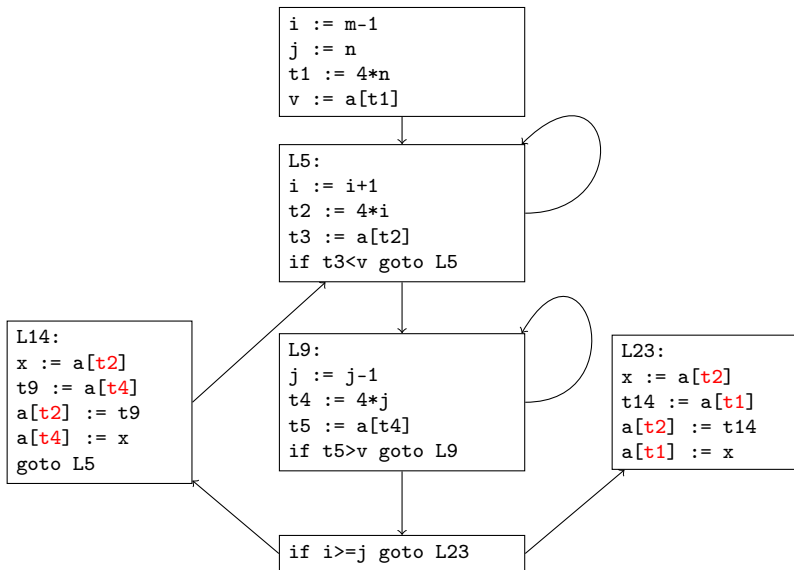
Wartość $t2=4*i$ wyliczona w L5 zachowuje ważność w L14; podobnie $t4=4*j$ itp

Wspólne podwyrażenia globalnie 2

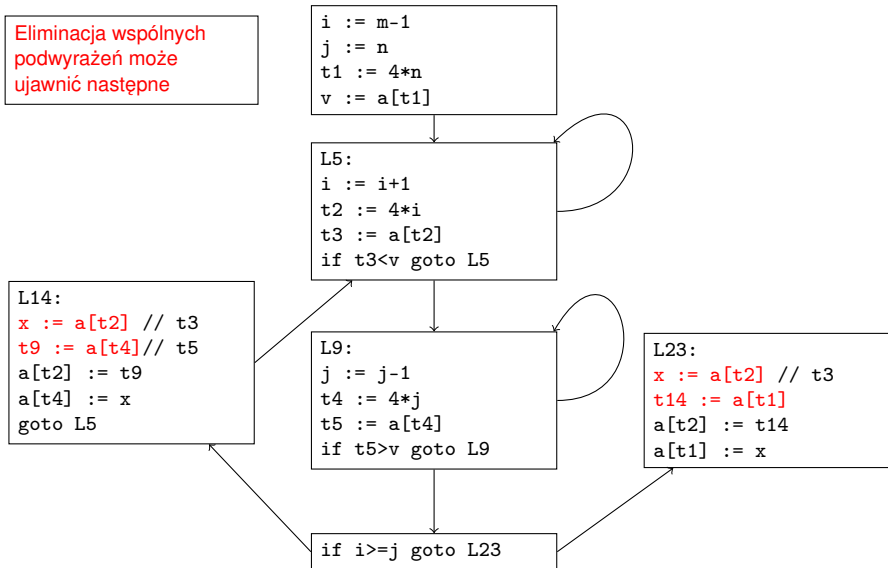

Wspólne podwyrażenia globalnie 2

Wspólne podwyrażenia globalnie 3

Eliminacja wspólnych podwyrażeń może ujawnić następne

Czy zamiast `t14 := a[t1]`, możemy użyć `v`?

Aliasing

Między $v := a[t1]$ a $t14 := a[t1]$ nie zmienia się v ani $t1$.

Ale czy nie zmieniło się $a[t1]$?

Mogliśmy dostać się do tej komórki za pośrednictwem innego indeksu.

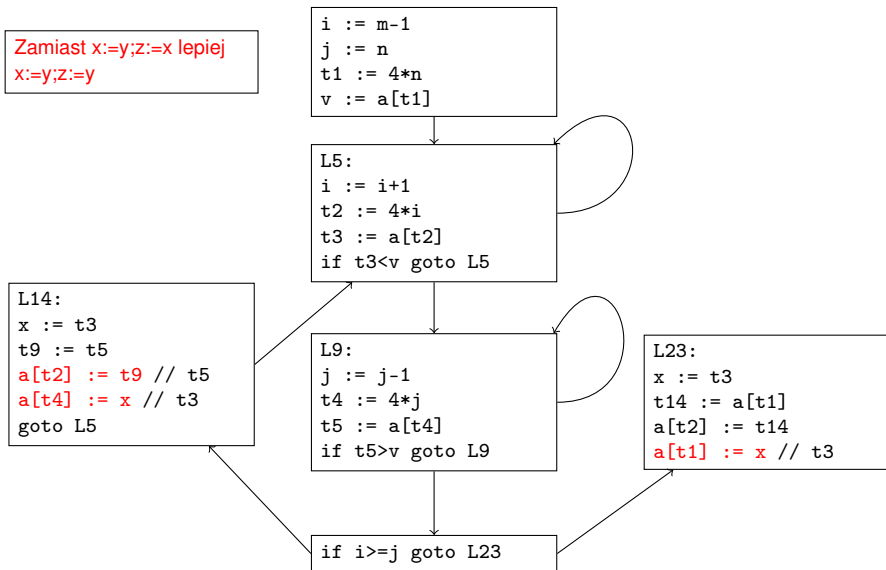
Na przykład w bloku L14 mamy $a[t2] := t9$

Takie zjawisko nazywamy *aliasingiem*: różne ścieżki dostępu (aliasy) dla jednej komórki pamięci.

Znacznie utrudnia analizy i ulepszanie kodu.

Propagacja kopii

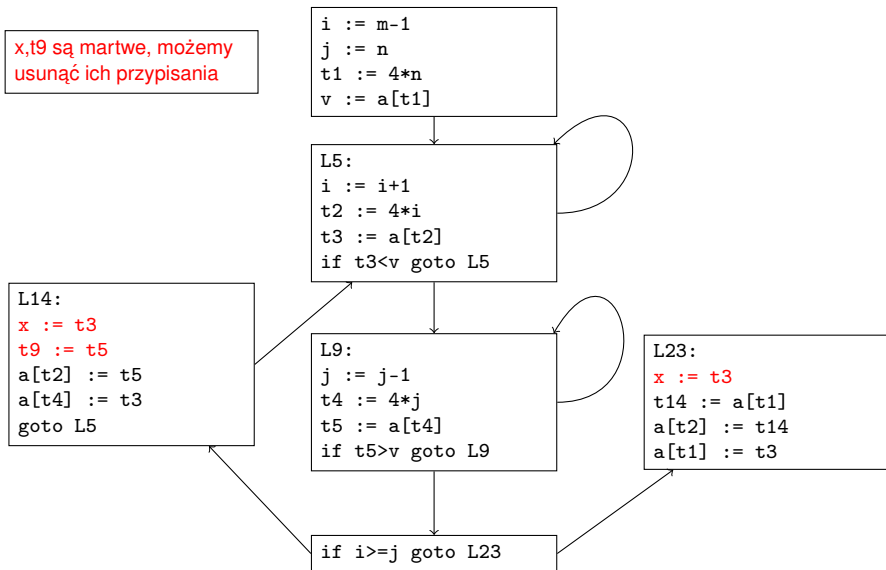
Zamiast `x:=y;z:=x` lepiej
`x:=y;z:=y`

Eliminacja martwego kodu

x,t9 są martwe, możemy
usunąć ich przypisanie

Wysunięcie kodu przed pętlę

Obliczenia wyrażeń, które nie zmieniają swej wartości w trakcie pętli możemy wysunąć przed pętlę.

```
while(i<=n-3) {  
    s += a[i];  
    i++;  
}
```

Możemy zastąpić przez

```
t = n-3;  
while(i<=t) {  
    s += a[i];  
    i++;  
}
```

Redukcja mocy i zmienne indukcyjne

- Redukcja mocy (strength reduction) polega na zamianie droższej operacji (np. mnożenie) przez tańszą (np. dodawanie).
- Jest to możliwe i pożyteczne w stosunku do tzw. *zmiennych indukcyjnych*, czyli takich które są zwiększane (ew. zmniejszane) o stałą (zwykle 1) za każdym obrotem pętli.

Przykład

Zamiast

```
    i := 0;
    goto L2
L1: i := i+1
    t2 := 4*i
    t3 := a[t2]
    s := s + t3
L2: t4 := 4*i
    if(a[t4]<=k) goto L1
```

można

```
    t2 := 0;
    goto L2
L1: t2 := t2 + 4
    t3 := a[t2]
    s := s + t3
L2: if(a[t2]<=k) goto L1
```

Redukcja mocy i zmienne indukcyjne

Niezmiennik pętli:

$t2 = 4 * i$

$t4 = 4 * j$

Dodajemy **zielone**
instrukcje i **usuwamy**
czerwone

```
i := m-1  
j := n  
t1 := 4*n  
v := a[t1]  
t2 := 4*i  
t4 := 4*n
```

```
L5:  
i := i+1  
t2 := t2+4  
t3 := a[t2]  
if t3<v goto L5
```

```
L14:  
a[t2] := t5  
a[t4] := t3  
goto L5
```

```
L9:  
j := j-1  
t4 := t4-4  
t5 := a[t4]  
if t5>v goto L9
```

```
L23:  
t14 := a[t1]  
a[t2] := t14  
a[t1] := t3
```

```
if t2>=t4 goto L23
```

Konkluzja

- Zaczynaliśmy od 30 czwórek, po optymalizacjach 20 i to tańszych.
- Po generacji kodu maszynowego możemy jeszcze wykonać peephole.
- Uzyskujemy mniejszy i szybszy kod.
- Cena: większy i dłużej działający kompilator.
- Łatwo popełnić trudny do wykrycia błąd.

Wywołania końcowe (tail calls)

```
int factorial(int n) {
    return _factorial(n, 1);
}
int _factorial(int n, int result) {
    if (n <= 0)
        return result;
    else
        return _factorial(n - 1, n * result);
}
```

Jeśli ostatnią instrukcją jest wywołanie funkcji, możemy je zastąpić skokiem.

Jeśli skok jest do tej samej funkcji (nie musi być!), jest to tzw. rekursja ogonowa.

gcc -O1

`_factorial:`

```
    pushl   %ebp
    movl    %esp, %ebp
    subl    $8, %esp

    movl    8(%ebp), %edx ; edx = n
    movl    12(%ebp), %eax ; eax = result
    testl   %edx, %edx
    jle     .L2           ; if n <= 0
    imull   %edx, %eax    ; eax = n * result
    movl    %eax, 4(%esp) ; na stos
    leal   -1(%edx), %eax ; eax = n-1
    movl    %eax, (%esp)  ; na stos
    call    _factorial
```

`.L2:`

```
    leave  ; przywroc wskaznik ramki
    ret
```


gcc -O1 -foptimize-sibling-calls

```
    pushl   %ebp
    movl    %esp, %ebp

    movl    8(%ebp), %edx
    movl    12(%ebp), %eax
    testl   %edx, %edx
    jle     .L3

.L6:
    imull   %edx, %eax
    subl    $1, %edx
    jne     .L6

.L3:
    popl    %ebp
    ret
```

Jeszcze jeden przykład wywołań końcowych

```
int even(int n)
{
    if(!n) return 1; else return odd(n-1);
}
```

```
int odd(int n)
{
    if(n==1) return 1; else return even(n-1);
}
```

W tym wypadku mamy do czynienia z wywołaniami końcowymi, które trudno zoptymalizować na JVM.

gcc -O1

even:

```
    pushl    %ebp
    movl     %esp, %ebp
    subl     $8, %esp
    movl     8(%ebp), %edx
    movl     $1, %eax
    testl    %edx, %edx
    je       .L9
    leal    -1(%edx), %eax
    movl    %eax, (%esp)
    call    odd
```

.L9:

```
    leave
    ret
```

gcc -O1 -foptimize-sibling-calls

even:

```
    pushl    %ebp
    movl    %esp, %ebp
    movl    8(%ebp), %eax
    testl   %eax, %eax
    je     .L12
    subl   $1, %eax
    movl   %eax, 8(%ebp)
    popl   %ebp
    jmp    odd
```

.L12:

```
    movl   $1, %eax
    popl   %ebp
    ret
```

. . .

-falign-functions[=n] -falign-jumps[=n] -falign-labels[=n] -falign-loops[=n]
-fassociative-math -fauto-inc-dec -fbranch-probabilities -fbranch-target-load-optimize
-fbranch-target-load-optimize2 -fbtr-bb-exclusive -fcaller-saves -fcheck-data-deps
-fcprop-registers -fcrossjumping -fcse-follow-jumps -fcse-skip-blocks -fcx-fortran-rules
-fcx-limited-range -fdata-sections -fdce -fdce -fdelayed-branch -fearly-inlining
-fdelete-null-pointer-checks -fdse -fexpensive-optimizations -ffast-math
-ffinite-math-only -ffloat-store -fforward-propagate -ffunction-sections
-fgcse -fgcse-after-reload -fgcse-las -fgcse-lm -fgcse-sm -fif-conversion -fif-conversion2
-finline-functions -finline-functions-called-once -finline-limit=n -finline-small-functions
-fipa-cp -fipa-marix-reorg -fipa-pta -fipa-pure-const -fipa-reference -fipa-struct-reorg
-fipa-type-escape -fivopts -fkeep-inline-functions -fkeep-static-consts
-fmerge-all-constants -fmerge-constants -fmodulo-sched -fmodulo-sched-allow-regmoves
-fmove-loop-invariants -fmudflap -fmudflapir -fmudflapth -fno-branch-count-reg
-fomit-frame-pointer -foptimize-register-move -foptimize-sibling-calls
-fpeel-loops -fpredictive-commoning -fprefetch-loop-arrays -freciprocal-math
-fregmove -frename-registers -freorder-blocks -freorder-blocks-and-partition
-freorder-functions -frerun-cse-after-loop -freschedule-modulo-scheduled-loops
-frounding-math -frtl-abstract-sequences -fsched2-use-superblocks -fsched2-use-traces
-fsched-spec-load -fsched-spec-load-dangerous -fsched-stalled-insns-dep[=n]
-fsched-stalled-insns[=n] -fschedule-insns -fschedule-insns2 -fsction-anchors -fsee
-fsignaling-nans -fsingle-precision-constant -fsplit-ivs-in-unroller
-fsplit-wide-types -fstack-protector -fstack-protector-all
-fstrict-aliasing -fstrict-overflow -fthread-jumps -ftracer -ftree-ccp
-ftree-ch -ftree-copy-prop -ftree-copyrename -ftree-dce
-ftree-dominator-opts -ftree-dse -ftree-fre -ftree-loop-im -ftree-loop-distribution
-ftree-loop-ivcanon -ftree-loop-linear -ftree-loop-optimize
-ftree-parallelize-loops=n -ftree-pre -ftree-reassoc -ftree-sink -ftree-sra
-ftree-store-ccp -ftree-ter -ftree-vect-loop-version -ftree-vectorize -ftree-vrp
-funit-at-a-time -funroll-all-loops -funroll-loops -funsafe-loop-optimizations
-funsafe-math-optimizations -funswitch-loops -fvariable-expansion-in-unroller
-fvect-cost-model -fvpt -fweb -fwhole-program
-0 -00 -01 -02 -03 -0s